

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Christophori de Ortega Sanclementini, E' Societate
Iesv. Qvondam in Provincia Toletana Theologiæ
Scholasticæ publici Professoris ... Tractatvs Dvo, De
Trinitate, Nec non, Incarnatione**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, 1664**

Qvæst. V. de eorum propositionum qualitate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94251](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94251)

ibi supponi terminum *Deus* in hac, *Deus generat* (scilicet pro persona singulari Patris, cuius notionale prædicatum est generare) singulariter dicitur, ita in hac *Deus est homo*: quod prædicatum notionale Filij non est, singulariter supponi doceat pro Filio; sed ut probat nomen *Deus* supponi adiectivè, & pro personis in recto posse. Eius verba sunt. *Nomen enim significans naturam communem in concreto potest supponere pro quolibet contentorum sub natura communi: sicut hoc nomen homo potest supponere pro quolibet homine singulari, ita hoc nomen Deus ex ipso modo sua significationis potest supponere pro persona filij Dei.* Vbinam hic docet pro ea solum supponere? Subdit autem: *de quolibet autem supposito alicuius naturæ potest verè, & propriè, prædicari natura in concreto, sicut de Sorte, & Platone propriè, & verè prædicatur homo: ergo persona filij Dei, pro qua supponit hoc nomen Deus, est suppositum naturæ humanæ verè, & propriè, &c.* Sed neque hic negat supponi prolaliis; sed ostendit supponi pro eo, ratione cuius verificanda propositio in sensu proprio est, quod sui infirmitati erat. Planè hæc solutio à nostro Lugo data detortis intelligentiis, in casum impugnatur multis à Bernal.

Ab absurdo impugnat Soar, proximè. Propositiones de prædicato contingenti & subiecto supponente determinata suppositione tam affirmatiua, quam negatiua possunt esse simul verè, v.g. *homo est albus, homo non est albus.* Et vniuersam subcontrariæ quæuis in materia contingenti: quia ratione vnius singularis alterutra satis verificari potest: ergo poterit esse vera in re præfenti non solum *Deus est homo*, sed simul & hæc, *Deus non est homo*; quod est absurdum. Scholasticè loquendo nego absurditatem, ut ipse etiam Bernal negat e. r. s. i. num. 46. male sensum, in quo admitti potest, physicum vocans: cum sit valde subtilis, metaphysicus, & Scholasticus: quare apud vulgus, qui acceptiones adiectiuas nominum substantiuorum naturæ non callent, admittenda negatiua non est: intelligent enim Deitatem in nullo supposito diuino vnitam humanitati hypostatice fuisse, quod est hæreticum. Sensu autem metaphysico, & scholasticè facilius eam admitterent, qui eam admittebant *Deus non generat*, licet vitandum ob scandalum moneant, ut Gregorius in 1. d. 5. q. vnica verfic. sed restat dubium. Gabriel. q. 2. art. 2. concl. 2. Aureol. q. 1. apud Capreol. q. 2. num. 12. vbi Durand. Marfil. in 1. q. 8. art. 3. versu ad secundam rationem principalem.

Neque vero eandem esse huius propositionis, & illius *Deus non est homo* rationem, ut hac admittat, & illa *Deus non generat* admittenda sit, quam pauculi meticolose admittunt. Cum enim generat, siue est generans terminum notionalem Patris solius, proprium contineat Deum singulariter supponi, vel supponere facit, ut bene obseruabat S. Th. 1. p. q. 39. a. 4. & Vasquez d. 157. aliique communiter: quare negatiua erit falsa adhuc rigidè, & scholasticè loquendo. *Secus Deus non est homo*, in qua nihil notionale est, quod Deum singulariter supponere faciat, ut num. 1. notabam. Hoc sibi volebat recitatus Damascenus q. 3. cert. 3. num. 1. & 3. de fide cap. 4. inquit, dicens Deum dici de natura, cum substantiue accipitur, & de persona cum adiectiue vsurpatur: quandoque etiam in singulari. *Nimirum*, inquit, *eo, quod specialius est*, nempe singularis persona, generalioris nomen, id est personæ diuinæ, seu habentis Deitatem, suscipiente. Quando vero id eueniat exemplo demonstrat: Ut cum Scriptura ait *propterea vniuit te Deus tuus: vides enim hic Patrem, & filium designari.* Filium pronomine te, Patrem *Deus tuus*: qui propriissimè, ut repetitione nominis *Deus* Hebraicè significatur Filij *Deus* est, ut videat Bernal, quam parùm, imò nihil, præsidij in hoc Damasceni testimonio pro tua, & Soarij sententia possit reperiri.

Subtilius opponi tertio possit. Licet habenti *Dei*. R. P. Christoph. de Ortega, de Deo vno & Trino.

tatem, nempe Verbo, contingens sit habere humanitatem, & ratione illius Deo adiectiue vsurpato, siue habenti Deitatem: aut huic homini, siue huic habenti humanitatem, nempe eidem Verbo, quod illam habet, contingens non est habere Deitatem: ergo, licet in hac propositione *Deus est homo: Deus* supponatur determinatè, quia propositio est de prædicato contingenti, ut dicebamus; aut in hac *homo est Deus*: homo non supponetur determinatè: quia non est de prædicato contingenti. Respondetur eodem argumento probari posse in hac propositione *albus est homo*: illud albus non supponi suppositione determinata: quia huic habenti albedinem non est contingens esse hominem v.g. Petro, qui essentialiter homo est: & tamen per omnes determinata suppositione in ea propositione supponitur. Respondetur ergo contingentiam propositionis desumendam esse ex identitate recti significati subiecti, & prædicati, quæ per copulam est in his propositionibus asseritur. Ea autem identitas contingens est: nam licet Verbo contingens non sit esse Deum; aut contingens est esse hominem, & Deum, ut patet: quod ipsum dictum de albo in alia propositione puta.

QVÆSTIO V.

De earum propositionum qualitate.

Licet veritas, & certitudo propositionum qualitates sint: quia tamen de harum qualitate, & certitudine dictum satis est q. 1. alia solum qualitates earum examinandæ in præfenti sunt. An scilicet sint propositiones per se, an per accidens? in materia materiali, an contingenti? quod insuper prædicabile spectent.

CERTAMEN I.

Sunt propositiones per accidens, & in contingenti materia.

Richard. in 3. d. 7. art. 1. q. 1. ad 3. Argentina q. v. art. 4. ad 5. S. Th. q. 1. art. 1. & 4. & 3. p. q. 16. art. 1. ad 1. Caiet. & Dominicani interpretes ibi Ferraria 4. contra 2. c. 45. 8. Pro horum solutione esse propositiones per se putant. Bernal d. 45. sect. 3. §. 4. num. 83. & 84. arbitraria quædam acceptione concretorum substantiuorum essentialium, & extra essentialium, totum hoc cuique arbitrarium reliquit. Ait enim accepto termino *Deus*, ut concretum essentialiale esse per accidens, & in materia contingenti. *Deus est homo.* Is enim est sensus. *Constitutum essentialiter ex Deitate, & filiatione est terminans humanitatem*, quod contingens proflus est; accepto verò, extra essentialiale esse per se, & in materia naturali: reddit enim sensum: *habens Deitatem extressentialiam sibi est constitutum ex humanitate, & filiatione*: constitutio autem, cui extra essentialis, ac non essentialis Deitas in Christo sit essentialis homo est, siue esse constitutum ex humanitate, & filiatione. Sed vanè diuino hæc concretorum, qua res potius præfens intricatur, quam exceditur inducta est: cum nomina concreta in adiectiua, & substantiua, atque horum quoduis in substantiue, & adiectiue accepta hætenus diuisa ab Scholasticis, & Grammaticis solummodo fuerit, ut ipse fatetur sect. 2. §. 2. num. 23. eisque diuisionibus clarius res præfens expeditur.

Insuper falso, & curte sua vsur doctrina Bernal: falso quidem: quia, si proferens non exprimat extressentialiter, vel essentialiter a se sumi terminum.

Deus in propositione *Deus est homo* qui eam audit, neutrum sensum poterit determinate percipere. Secundò: quia ex hac doctrina fateri cogitur numer. 83. citato hanc propositionem *risibile est homo* esse de predicato specifico, quod nemo somniauit. Curte autem, quia non explicat, qua ratione accipiendus sit terminus, seu predicatum *homo* essentialiter, an extra essentialiter: cum Deus alterutro modo accipitur. Si autè essentialiter uterque accipitur, erit sensus: *constitutum essentialiter ex Deitate, & filiatione est constitutum essentialiter ex filiatione, & humanitate*: quare non erit in materia contingenti, vt ipse aiebat, sed in remota, & impossibili, ac necessario falsa propositio. Sin verò vtrumque extra essentialiter accipitur erit sensus: *constitutum, seu habens extraessentialiter Deitatem in Christo est habens extraessentialiter humanitatem, seu constitutum extra essentialiter ex ea, & filiatione*: quod in eius explicatione nec per se, nec in materia contingenti, & per accidens est, sed in materia remota, & impossibili, ac necessario falsum: nam constitutum extraessentialiter ex Deitate, & filiatione in Christo essentialiter est constitutum ex filiatione, & humanitate: quare non potest esse ex illis extraessentialiter constitutum. Acceptio autem concreti vnus essentialiter, & alterius extraessentialiter in propositione eadem magna æquiuocationis occasio est, atque indigna, quæ per regulam Theologicam tradatur. Denique repugnat regula hæc cum Bernalis doctrina sect. 2. §. 2. num. 23. vbi ait malè ab aliquibus Theologis concretæ substantiæ harum propositionum essentialia vocari, cum extraessentialia sint, & accidentalia, atque, vt talia solum accipi debeant.

3 Dicendum est propositiones hæc esse propositiones per accidens, & in materia contingenti. Ita S. Bonaurin 3. d. 7. a. 1. q. 2. ad 4. Scot. q. 1. §. quinto videndum. Maior q. 2. §. dubitatur p. 2. Bassol. q. vn. §. Quæsum ad primum. Lichet. q. 1. s. lmain. dub. 1. sine Paludan. a. 2. Durand. q. eadem ad 2. Capreol. ad argumenta Scoti contra secundam concl. Marfil. q. 6. ad 5. rationem Vasquez d. 68. c. 2. num. 7. Licet in acceptatione sua substantiua horum concretorum in materia remota esse eas propositiones, ac necessario falsas contra ipsum euicerimus supra q. 3. cert. 1. n. 4. soar. d. 35. sect. 3. §. contraria sententia. Durandus, & Paludanus, licet asserant ea concreta pro naturis in recto significare: cum tamen in natura, etiam diuina, factam vnionem fateantur, vt vidimus controu. 1. nihil docent inconsequens. Probatur conclusio: quia eo propositiones istæ veræ sicut, quod concreta earum adiectiuè vsurpentur, significantque *habens Deitatem est habens humanitatem*: atqui habenti Deitatem habere humanitatem non est per se, & in materia naturali, sed per accidens, & in materia contingenti: ergo eiusmodi propositiones per accidens sunt, & in materia contingenti. Obiici hic poterat, quod obiiciebamus, & diluimus q. 4. cert. 2. num. 4. Cui etiam satisfiet, si dicatur terminum *homo* supponi pro tota hominum collectione, determinata suppositione, cui contingens est intra ipsam includi hominem ex humanitate, & personalitate diuina constantem, licet huic habere Deitatem non sit contingens, sed necessarium, & essentialiter physicè.

4 Simili Scoti probationi respondet Caietanus: terminum *Deus* supponi pro persona Verbi singulariter, & quatenus habet humanitatem: cui, vt sic, nec contingit, nec per accidens est, sed omnino per se hominem esse. Multis mihi non satis firmis impugnat Vasquez solutionem. Sic autem ego: quia, vt q. 4. ostendimus, terminus *Deus* non supponit, vel supponitur singulariter pro persona Verbi, sed suppositione determinata pro omnibus personis diuinis distinctiuè. Minus autem supponere *Deus* potest pro Verbo, vt habente humanitatem adhuc ratione prædicati *homo*: subiuncti: quia licet prædicata aliter, atque alij

ter, sæpè supponere subiecta faciant, vt diximus, id tamen est intra latitudinem concretorum in significato subiecti: atqui humanitas, adhuc indistinctè, non continetur in significato subiecti *Deus* quouis modo accepti, vt patet.

Impugnat benè Vasquez num. 8. §. sed age: quia, si prædicatum efficere potest, vt ipsum ex parte subiecti significetur à subiecto, nulla erit propositio in materia contingenti & per accidens: in hac enim *Petrus est albus* ex parte subiecti non significabitur *Petrus* nudus, sed, vt habens albedinem, quo pacto non contingenter, sed essentialiter, & per se albus est. Denique rectè ex hac Caietani doctrina inferat admittendam necessariò ab ipso hanc propositionem hæreticam *Deus est homo, in quantum Deus*. Etenim, si *Deus* ex prædicato *homo* significat Verbum, seu Deum, vt habet humanitatem, non potest magis negari esse quatenus Deum hominem, siue habentem humanitatem, quam album quatenus album esse album, siue habens albedinem.

5 Idem absurdum deducit Durandus quia ex Arist. 1. poster. c. 4. quidquid alicui conuenit per se, conuenit ipsi secundum quod ipsum: quia conuenit ipsi, vt essentialiter ipsius: ac proinde non magis esse sine eo potest, quam sine se ipso: atqui Deo per se conuenit per se esse hominem: ergo conuenit Deo secundum quod ipsum, siue in quantum Deus est. Ex eodem Aristotelis principio traditur ibidem aliud ab Arist. quod neque à Caietano negatur: nempe quidquid prædicatur per se de aliquo prædicari debere de omni contento sub illo: quia nequit non esse sine illis essentialiter, sub quo continentur. Vnde arguit Scotus: atqui esse hominem non prædicatur necessariò de omni contento sub Deo, seu habente Deitatem, scilicet de tribus personis diuinis: imò nec de duabus potest verè prædicari: ergo non prædicatur per se de Deo, seu habente Deitatem, sub quo tres personæ habentes Deitatem continentur. Præclufi solutionem Caietani ad hoc Scoti argumentum. Monet autem oportune Vasquez num. 5. §. verum antequam ad mysteria hdei tendenda nouam logicam excogitare non licere, ne cum ipsis doctis & Philosophis Ethnicis videamur. Ad reduplicatiuam Durandi respondet Caietanus in quantum ponere Deum quem afficit ex parte prædicati: est enim sensus *Deus in quantum est Deus*: posito autem termino *Deus*, vel quouis alio substantiuo concreto naturæ ex parte prædicati supponere non pro persona, seu adiectiuè, sed pro natura: quare addita reduplicatiua variatur termini *Deus* suppositio: quæ variata non currit Aristotelis axioma: quod intelligi propterea debet quando propositiones sunt veræ, & prædicata conueniunt subiectis concretis ratione formæ, seu naturæ: nequit esse variatio suppositionis eorum per additionem reduplicatiuæ, non verò quando sunt veræ ratione suppositi, ac variandæ suppositioni locus manet.

6 In primis limitatio regula vniuersalis Aristotelicæ commentitia est, & quæ ratione à nobis data exploditur. Secundò concreta substantiua natura posita ex parte prædicati supponi pro natura falsum est: & ex quo propositiones communicationis idiomaticæ *Deus est homo: & homo est Deus* falsæ necessariò erunt: cum nequeat esse idem directum significatum subiecti, & prædicati. Tertio per reduplicatiuam terminus non sic prædicatum sui ipsius, sed reduplicatur, seu specificatur secundum quid subit prædicato subiectum. Quarto: quia reduplicatio cadit supra significationem, & suppositionem subiecti, quam reduplicat: quare nequit illam mutare, vel variare. Quintò Caietani regula admissa, inquit Vasquez, hæc est propositio per se *Verbum est homo*, & ratione cuius hæc *Deus est homo* est propositio per se: atqui addita particula reduplicatiua non significabitur in recto natura, cuius concretum non est, sed personæ: ergo hæc erit veræ personæ

in quantum verbum est homo; quod est hæreticum.

Dices pro Caietano: illud in quantum denotat rationem formalem, ob quam sit homo, quod non est Verbum. Sed quid si non specificatiue, sed reduplicatiue accipitur? secundo idem denotat terminus per se, nempe essentialiter conuenire prædicatum subiecto; & tamen à te admittitur in ea propositione. Tertio verbo, quatenus per te ratione prædicati est sub duabus naturis, formaliter competit esse hominem, & Deum: ac prorsus, sicut Christus in quantum Christus dicitur Deus & homo potest, ita, & Deus, ac Verbum. Denique non leuiter nostra conclusio probatur: quia nihil est, quod leuiter illam adhuc oppugnet præter S. Th. citati num. 1. auctoritatem, qui tamen explicari potest, vt de propositionibus materialiter sumptis loqueretur, quo ostenditur Dei, & hominis physicam, & realem in substantiis & naturis vnum per se constitutum, non accidentarium, & affectiuam duarum per se entitatum vnum per accidens Nestorianè constitutum vnionem in Christo fuisse; non autem de modo conueniendi, & dicendi prædicatum de subiecto: de quo & nos hic, & Aristoteles loco citato. Hæc sanè eadem eodem modo de hac propositione: *hic homo est Deus* intelligenda sunt.

CERTAMEN II.

Christus, Emanuel, Iesus, est Deus, vel est homo sunt propositiones per se, vbi vtriusque designatur prædicabile.

1 Scotus supra, quem sequitur Gabr. apud Soar. Sect. 3. §. vltimus verò. Bassolis in 3. d. 7. q. 1. §. quantum ad primum. Paludan. q. 1. a. 3. docent has propositiones non esse per se: quia, licet prædicatum necessario contineat subiecto, tamen ex parte subiecti eorum, quæ dicit, nempe naturas duas, non est connexio, siue vnio necessaria, & per se, vt opus erat ad propositionem per se; sed vnio per accidens, vt ait Scotus, vel contingens, vt loquitur Paludanus. Nostram verò conclusionem docent citati Doctores cert. 1. pro perfectate propositionum omnium communicationis idiomatum; ex aliis verò Marsil. & Maior. citati ibidem Soar. & Vasquez vbi proxime c. 3. §. Atibi tamen. Hic autem malè censet veras has propositiones esse, etiam prædicatum subiecta, accipiuntur pro natura, vel naturis, quas proinde in recto significant. Erunt enim ita accepto homine *Christus est Deus*, vel *est homo* sensus iste: *Deitas, & humanitas cum personalitate est humanitas cum personalitate*, vel *est Deitas cum personalitate*: quod esset prædicari partem de toto: v. g. *homo est anima*, vel *est corpus*, quod est planè falsum. Secundo: cum liceat conuertere hanc *Christus est Deus*: in hanc *Deus est Christus*, si prima sit *Deitas*, & *humanitas cum personalitate est Deitas cum personalitate*, vt iuxta hanc Doctrinam Vasquianam est, in hanc poterit conuerteri *Deitas cum personalitate est Deitas*, & *humanitas cum personalitate est humanitas cum personalitate*: quæ est aperte falsa. Solum ergo possunt ea nomina adiectiue usurpari in propositionibus præfatis.

2 Probat conclusio: quia in hac propositione *Christus est homo*, & similibus, prædicatum est de essentia subiecti: quare, & illi per se, & ratione sui conueniens: atqui id solum requiritur ab Aristotele 1. Poster. c. 4. vt aliquid de aliquo per se formaliter, & propriè dicatur: ergo ea prædicatio & propositio est formaliter, & propriè per se. Secundo: quia, vt ex eodem Aristotele ibidem referebamus: quidquid de aliquo prædicatur secundum quod ipsum, siquæ ei conuenit, conuenit ei, ac de eo prædicatur propriè formaliter per se: qui prædicatum eius propositionis, & simillium conuenit Christo, de eoquæ prædicatur

R. P. Christoph. de Ortega, de Deo vno & Trino.

secundum quod ipsum: ergo conuenit illi, de eoquæ prædicatur propriè, & formaliter per se. Quod autem ad propositionem per se vltimus Scotus, & Paludanus requirebant, nempe, vt quidquid in subiecto propositionis per se est, necessario, & per se connexum sit, non per accidens, siue contingenter, commentitium planè est, & contra Aristotelem proximè, quodque facile refellitur à Marsilio, & Maiore: quia omnium sententia *Petrus albus est albus*, vel *coloratus*: seu *album est album*, vel *coloratum*: sunt propositiones per se; & tamen Petrus, quoduisue aliud albedinis subiectum cum albedine non per se, & necessario, sed per accidens & contingenter, seu accidentariè prorsus conuenitur, vt nemo non videat.

3 Circa prædicabile, ad quod spectent propositiones communicationis idiomatum, S. Bonau. Scot. & Bassolis citati propositiones primas *Deus est homo*, & similes ad sextum quoddam prædicabile quædam vulgaribus additum spectare censent. Consentunt Fonseca. 5. met. c. 8. q. 7. & Conimbr. in proamio Logicæ assumptum illud vocantes: inani quidem, & prædicabile, & vocis adiuuentu: cum eis propositionibus in quinque prædicabilibus suum non desit. Alij ad secundum prædicabile eas reuocant: quia speciem de individuo eis propositionis prædicari putant: quibus consentit Bernal. c. 45. sect. 3. §. 4. num. 84. Sic enim nomina extra essentialiter accipiuntur (licet aliis acceptio-nibus eorum ad alia prædicabilia pertinere sentiat) quia sensus in ea acceptio-nibus est: *constitutum habens Deitatem sibi extra essentialiter est homo*, seu *constitutum ex humanitate*, & *personalitate diuina*: quod idem est, atque *hic homo est homo*. Sed contra: quia, si homo accipiatur extra essentialiter, vt potest per te, sensus prædicati erit *est habens humanitatem sibi extra essentialiter*: ergo non, vt speciem. Secundo: quia habens, quod est directum significatur concretorum eorum in eis propositionibus est personalitas diuina, cui metaphysicæ, & logicæ Deitas extra essentialis est, & physicè etiam humanitas: ita personalitatis significæ nomine homo, quod pro omnibus personis hominum etiam supponitur, per accidens est diuinam de facto esse.

4 Dico primo eiusmodi propositiones ex quarto prædicabili sunt. Ita Vasquez c. 4. §. Mibi verò, & Soar proximè cum Marsil. Maiore. Almaino, Gabr. & reliquis, qui nobiscum eas propositiones, per accidens, & materiæ contingentis esse docuerunt. Probat: quia accidens quantum prædicabile est, quod potest adesse & abesse à subiecto præter eius corruptionem, à Deo autem potest adesse, & abesse præter eius corruptionem esse hominem: ergo homo, esse hominem respectu Dei, quod est subiectum, est quantum prædicabile. Nec inferes inde: ergo vnio Dei ad humanitatem est accidentaliter, si physicè loquaris, nec solum logicè. Sicut, licet homo de animali, & Petrus de homine, quoduisque inferius de suo superiori logicè accidentaliter, & prædicatione quinti prædicabilis dicatur: quia animali logicè contingit esse hominem, & homini contingit esse Petrum; non tamen inde inferitur physicè accidentaliter ipsi coniungi. Sed nec, si illud inferretur, quidquam contra Patres inferretur, qui solum vnionem physicam Dei ad humanitatem contra Nestorium contenderunt, eamque naturalem, & substantialem appellarunt: denominatiue solum fortasse ab extremis, quæ nescit, quæ quædem substantiæ sunt: sicut de modo vnionis compositi naturalis docebamus in physicis nihil esse, quod eum intrinsicè substantialem esse demonstrat: imo neque efficaciter suadeat, sed denominatiue ab extremis substantialibus.

5 Dico secundo: Hæ propositiones *Christus est homo*, & similes pertinent ad secundum prædicabile speciei. Ita Vasquez. Soar. & reliqui, qui eas propositiones per se esse docuerunt num. 1. Probat facile: quia, QQQ 2 Christus,

